

τὸ θέμα τοῦ ἀκαταλήπτου τοῦ Θεοῦ, οἱ ἄνόμοιοι ὡς αἵρεσις καὶ ἡ ἀπολογητικὴ τοῦ Χρυσοστόμου (μέθοδος, περιεχόμενον).

Κεφάλαιον 2: Πρόνοια (θεία). Μετὰ ἀπὸ γενικὴν εἰσαγωγὴν, εἰς τὴν ὁποίαν δίδονται βιογραφικὰ στοιχεῖα καὶ ἀναφέρονται αἱ συνθήκαι συγγραφῆς τῶν ἐπιλεγέντων ἔργων τοῦ Χρυσοστόμου «Ὅτι τὸν ἑαυτὸν μὴ ἀδικοῦντα... καὶ «Πρὸς τοὺς σκανδαλιζομένους...», γίνεται λεπτομερῆς ἀνάλυσις τῶν ἐν λόγῳ πραγματειῶν ἀπὸ γραμματολογικῆς καὶ πραγματολογικῆς ἐπόψεως.

Κεφάλαιον 3: Ἡ χριστιανικὴ ζωὴ. Προτάσσεται γενικὴ εἰσαγωγή, ἔνθα ἐξετάζονται ἡ σχέσις τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου μετὰ τὸν μοναχισμόν ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸν μοναχισμόν τῆς περιοχῆς τῆς Ἀντιοχείας, ἡ θέσις τῆς Ἐκκλησίας ἐπ' αὐτοῦ καὶ αἱ περὶ μοναχικῆς ζωῆς πραγματεῖαι τοῦ ἱεροῦ Πατρός. Ἐπακολουθεῖ ἡ λεπτομερῆς παρουσίασις τῆς συγγραφῆς «Πρὸς τοὺς πολεμοῦντας τοῖς ἐπὶ τὸ μονάζειν ἐνάγουσιν» (Λόγοι τρεῖς).

Θαυμάζει ὁ ἀναγνώστης τὸν κόπον τῆς συγγραφῆς, τὴν πολυμερῆ γνῶσιν, τὴν βασανιστικὴν ἔρευναν τῶν πηγῶν, θύραθεν καὶ χριστιανικῶν, προκειμένου νὰ διελυκανθοῦν ζητήματα ὅπως: τὸ γραμματολογικὸν εἶδος τῆς πραγματείας, ἡ ἀπολογητικὴ μέθοδος τοῦ Χρυσοστόμου, ἡ ἔννοια τῆς «φιλοσοφίας», τὴν ὁποίαν διὰ τῶν ἔργων τῶν ἐπιδεικνύουν οἱ μοναχοί, ἡ ταῦτισις τοῦ μοναχισμοῦ μετὰ τὴν θεωρητικὴν ζωὴν (contemplative life) κ.ἄ.

Ἡ ἐργασία ὀλοκληρῶνεται μετὰ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἀπολογητικῆς, ὅπως αὐτὰ ἀπαντῶνται εἰς τὰς διαφόρους πραγματείας τοῦ Χρυσοστόμου, μετὰ τὴν ὑπόδειξιν τῶν πιθανῶν πηγῶν τοῦ ἀπολογητικοῦ ἐξοπλισμοῦ τοῦ θεοφόρου Πατρός καὶ τὴν σχετικὴν πλουσίαν βιβλιογραφίαν.

Τοιοῦτον εἶναι εἰς γενικὰς γραμμάς τὸ περιεχόμενον τῆς ἀξιολόγου καὶ ἐξονυχιστικῆς αὐτῆς πραγματείας. Ἡ συγγραφεὺς γνωρίζει ἄριστα τὰ ἔργα τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου, εἰσδύει εἰς τὴν σκέψιν τοῦ παραλληλίζει τὰ κείμενά του μετὰ ἐκεῖνα ἄλλων χριστιανῶν συγγραφέων, ἀναζητεῖ δάνεια ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν καὶ ἰουδαϊκὴν γραμματεῖαν καὶ εὐστόχως ὑποδεικνύει τὸν βαθμὸν τῆς ἐξαρτήσεως καὶ ἐπηρεασμοῦ τοῦ Χρυσοστόμου ἀπὸ τὴν ξένην σκέψιν καὶ ὀρολογίαν.

Δὲν θὰ ἦτο ὑπερβολὴ ἂν ἐλέγομεν ὅτι ἡ ἐργασία αὐτὴ εἶναι μία δευτέρα ἀνάγνωσις τῆς ἀκαταμαχίτου ἐπιχειρηματολογίας καὶ τῆς ὠραίας σκέψεως τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου εἰς τὰ ὑπὸ συζήτησιν θέματα.

Εὐχόμεθα νὰ ἀξιωθῇ ἡ συγγραφεὺς μετὰ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἁγίου νὰ δώσῃ καὶ ἄλλους καρποὺς τῆς ἀγάπης τῆς πρὸς τὸ Χριστιανικὸν ἔργον.

ΧΡ. ΓΚΟΤΣΗΣ

John P. Anton, Aristotle's Theory of contrariety, University Press of America, 1987, σσ. 253.

Ἡ ὡς ἄνω ἐργασία τυγχάνει ἀνατύπωσις (=This edition was reprinted in 1987) τῆς παλαιᾶς καὶ γνωστῆς ἐκείνης ἐκδόσεως τοῦ 1957 καὶ διακρίνεται ὡς καὶ τότε διὰ τε τὴν σαφήνειαν, περιεκτικότητα, ἀλλὰ καὶ μεθοδικότητα τῶν ἐν αὐτῇ Ἀριστοτελικῶν προβλημάτων, ἅτινα παρελθόντων εἰς τὰ ἑννέα κεφάλαια τοῦ ἔργου, ἕκαστον τῶν ὁποίων πλαισιοῦται ἐκ τεσσάρων ἢ πέντε προβλημάτων ἀναφερομένων εἰς τὰ ἐν λόγῳ κεφάλαια τὸ βασικὸν θέμα τοῦ συγγραφέως εἶναι ἡ θεωρία τῶν ἐναντιώσεων τοῦ Ἀριστοτέλους. Τὸ βιβλίον κατακλείεται ὑπὸ ἐνὸς ἐπιλόγου

ἐν τῷ ὁποίῳ τίθεται τὸ βασικὸν ἀξίωμα τοῦ Ἀριστοτέλους «Καὶ δὴ καὶ τὸ πάλαι τε καὶ νῦν καὶ ἀεὶ ζητούμενον καὶ ἀεὶ ἀπορούμενον, τί τὸ ὄν, τοῦτο ἐστὶ τις ἢ οὐσία» ἐν τῷ ὡς ἄνω βιβλίῳ τοῦ συγγραφέως ἐνυπάρχει ὀλόκληρος σχεδὸν ἡ Ἀριστοτέλειος φιλοσοφία, ἥτοι κοσμολογικά, ὄντολογικά, ψυχολογικά, γνωσιολογικά καὶ ἠθικά προβλήματα ἐδραζόμενα κυρίως ἐπὶ τῶν οἰκειῶν πηγῶν· τέλος ἐν τῷ παραρτήματι (Appendix) ἐκτίθενται ἐν περιλήψει τὰ ἀναγραφόμενα ἐν ἀρχῇ προβλήματα· ἐν τῷ τέλει ὑπάρχει πλουσία καὶ λεπτομερὴς βιβλιογραφία καθὼς καὶ κατατοπιστικὸς πίναξ ὀνομάτων καὶ πραγμάτων.

Ἐπιπροσθέτως θέλω νὰ τονίσω ὅτι ὁ συγγραφεὺς, καθηγητὴς διαφόρων Ἀμερικανικῶν Πανεπιστημίων κινεῖται λίαν ἀνέτως καὶ ἐπιτυχῶς εἰς τὸν χῶρον τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας· Ἐπίσης ἡ τυχὸν μετάφρασις τοῦ ἔργου εἰς τὴν Ἑλληνίδα φωνὴν θὰ παρῆγε τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπιστήμην, ὅπως αὕτη μεταλάβῃ τῶν διδαγμάτων τοῦ Σταγίριτου στοχαστοῦ.

A. N. ΖΟΥΜΠΟΣ

Nemesius De Natura Hominis, edidit M. Morani, Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana, Leipzig 1987, σσ. I-XIX+1-183, 56, DM.

Ἡ κριτικὴ ἔκδοσις ἐνὸς κειμένου πάντοτε εἶναι γεγονός εὐπρόσδεκτον διὰ τοὺς ἐρευνητάς, εἰς τὴν περίπτωσιν ὁμοῦ τοῦ Νεμεσίου καθίσταται ζωηρότερον τὸ ἐνδιαφέρον, ἐφ' ὅσον ἡ προηγουμένη ἐν χρήσει ἔκδοσις ὑπὸ τοῦ Chr. Fr. Matthaei (=Matth) γενομένη τὸ 1802 ἔχει ἤδη βίον 185 ἐτῶν. Ἰδιαιτέρως δὲ ἡ σύνταξις τοῦ *Περὶ φύσεως ἀνθρώπου* ἔργου τοῦ Νεμεσίου Ἐμέσης, τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ τὸ πρῶτον βιβλίον ἀνθρωπολογίας γραφέν ὑπὸ χριστιανοῦ συγγραφέως καὶ μάλιστα ἱερωμένου, δίδει ἀφορμὴν εἰς τοὺς ἐρευνητάς νὰ σχηματίσουν γνώμην περὶ τῶν σχετικῶν ἀπόψεων αἱ ὁποῖαι διεμορφώθησαν εἰς τὸν χριστιανικὸν κόσμον, ἐφ' ὅσον μάλιστα ὁ συγγραφεὺς ζῶν μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ Ε' αἰ. (+ 408;) ἔχει ἢ ἔστω πρέπει νὰ ἔχη τεκμηριωμένας, κατὰ τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν, ἀπόψεις περὶ τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ἄς τονισθῇ ὅτι τὴν ἐποχὴν τῆς συγγραφῆς τοῦ δοκιμίου ἔχουν παρέλθει τέσσαρες αἰῶνες ἐντόνου προβληματισμοῦ καὶ ἀπολογητικῆς. Ὡς γνωστὸν ἱκανοὶ καὶ ἐμπειροὶ συγγραφεῖς ὡς ὁ Ἰουστίνος, ὁ Ἀλεξανδρεὺς Κλήμης, ὁ Ὠριγένης, ὁ Εὐσέβιος, ὁ Μ. Βασίλειος, ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ὁ Γρηγόριος Νύσσης καὶ ἄ., ἀλλὰ καὶ αἱ δύο Οἰκουμενικοὶ Σύνοδοι ἔχουν ἤδη, ὅταν γράφει ὁ Νεμέσιος τὸ δοκίμιόν του, ἐξετάσει διάφορα ἀνθρωπολογικά προβλήματα.

Ὁ ἐκδίδων τὸ κείμενον κ. Mor. Morani, (=Morani), πρὸ τῆς ἀνωτέρω κριτικῆς ἐκδόσεως ἤδη ἀπὸ τοῦ 1970 ἔχει παρουσιάσει σχετικὴν ἐργασίαν ἀναφερομένην εἰς τὴν ἀρμενικὴν μετάφρασιν τοῦ ἔργου τοῦ Νεμεσίου (Πβ. Νικ. Γ. Πολίτου, Πηγαὶ καὶ περιεχόμενον τῶν *Περὶ Εἰμαρμένης* κεφαλαίων τοῦ Νεμεσίου Ἐμέσης, Ἐν Ἀθήναις 1979, (=Πολίτης) σ. 23 σημ. 13, ἐνθα καὶ πλείονες πληροφορίες περὶ τῶν μεταφράσεων τοῦ δοκιμίου εἰς τὸν ἀνατολικὸν χῶρον. Ὁ ἴδιος μάλιστα ὁ Morani σημειοῖ ὅτι ἐπὶ 18 ἔτη ἀσχολεῖται περὶ τὸ κείμενον τοῦ Νεμεσίου (σσ. XIV). Περὶ δὲ τῆς ἀνάγκης ἐκδόσεως τοῦ ἐν λόγῳ ἔργου ἔχουν ὁμιλήσει καὶ ἄλλοι εἰδικοὶ μελετηταὶ τοῦ Νεμεσίου, ἐν οἷς ὁ E. Skard, *Real Encyclopädie... Suppl. VII*, Stuttgart 1940, σ. 566. ὁ D. Amand, *Fatalisme et Liberté dans l'antiquité Grecques...* Louvain 1945, ('Ανατ.) Amsterdam